

**Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**

СИЛАБУС

**з дисципліни «Економіка та управління якістю агропродовольчої продукції»
на отримання третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти**

Обсяг курсу – 4 кредити (ECTS): 18 годин лекції, 42 годин – практичні заняття, 60 годин – самостійна робота.

Викладач курсу – **Кравченко Юлія Миколаївна** – к.е.н., старший викладач ЗВО кафедри економіки та маркетингу (<http://khntusg.com.ua/staff/kravchenko-julija-mikolaiivna/>).

E-mail: kravchenko74@ukr.net

ОПИС КУРСУ

Пререквізити – базові знання з дисциплін: Українська мова (за професійним спрямуванням), «Економіка підприємства», «Економіка сільського господарства», «Мікроекономіка».

Коротка анотація дисципліни (загальна характеристика, особливості, переваги).

Вивчаючи дисципліну «Економіка та управління якістю агропродовольчої продукції» слухачі мають можливість ознайомитись з основами та принципами управління якістю агропродовольчої продукції, зрозуміти сутність та особливості організації системи управління якістю, системи управління безпечністю харчової продукції, системи управління навколишнім середовищем, розглянути підходи до визначення вартості якості, логістичні принципи та метрологічне забезпечення якості агропродовольчого виробництва.

Вивчення даної дисципліни дає можливість здобувачу вищої освіти:

знати:

- термінологію щодо основних понять і категорій у сфері управління якістю;
- особливості управління якістю на рівні підприємства;
- питання впливу якості на прибуток підприємства, класифікації витрат щодо якості;
- правове забезпечення управління якістю.

вміти:

- виявляти чинники поліпшення якості продукції та забезпечення її конкурентоспроможності;
- аналізувати та застосовувати на практиці принципи, методи й правила управління якістю;
- проводити заходи щодо організації робіт із розробки та впровадження систем управління якістю відповідно до рекомендацій міжнародних стандартів ISO серії 9000.

Мета та основні задачі дисципліни.

Метою викладання дисципліни «Економіка та управління якістю агропродовольчої продукції» є формування у здобувачів системи знань з теорії та методології управління якістю, принципів побудови та функціонування систем управління якістю; забезпечити вивчення нормативно-правових, організаційних та економічних питань щодо сучасних систем управління якістю.

Завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладання курсу, є надання здобувачам вищої освіти наступних можливостей з:

- засвоєння основних понять, термінів, закономірностей управління якістю;

- теоретична та практична підготовка студентів щодо організації робіт із забезпечення та управління якістю продукції.

Компетентності:

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- знання та розуміння предметної області професійної діяльності та здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для розроблення стратегії, сценаріїв та заходів економічної політики;
- здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки економічної політики.

Структура курсу

ТЕМА 1. Якість як економічна категорія та об'єкт управління

Поняття якості. Якість як об'єкт управління. Оцінка споживчої цінності товару. Взаємозв'язок загального менеджменту і менеджменту якості. Основні сучасні концепції менеджменту. Вітчизняний досвід управління якістю.

ТЕМА 2. Процес управління якістю агропродовольчої продукції та інструменти її контролю

Якість як основна стратегічна мета діяльності. Петля якості. Цикл Демінга. Оцінка рівня якості продукції: класифікаційні, обмежувальні і оцінні показники. Інструменти контролю якості. Показники економічного використання ресурсів. Ергономічні показники. Естетичні показники. Екологічні показники. Показники безпеки. Види контролю якості продукції. Засоби контролю якості продукції. Способи представлення продукції на контроль. Формулювання вимог до якості.

ТЕМА 3. Державна політика у сфері якості агропродовольчої продукції

Концепція державної політики у сфері управління якістю: мета, основні завдання та принципи. Економічні та організаційні заходи державного регулювання у сфері управління якістю. Державна політика у сфері захисту прав споживачів. Стандартизація, метрологія та сертифікація як основа надійного захисту прав споживачів. Застосування національного знаку відповідності. Досвід впровадження системи управління якістю у відповідності з вимогами СОР. Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств і економіки в умовах СОР.

ТЕМА 4. Міжнародні та державні стандарти серії ISO 9000

Методологічні основи стандартизації. Поняття стандартизації. Об'єкти стандартизації. Рівні стандартизації та види стандартів. Категорії нормативних документів із стандартизації. Поняття стандарту та види стандартів. Державна система стандартизації, її призначення та основні принципи. Структура органів державної служби стандартизації. Міжнародна стандартизація. Міжнародні організації із стандартизації: їх цілі, основні напрямки діяльності, структура. Європейська стандартизація. Європейські організації із стандартизації: їх цілі, основні напрямки діяльності, структура.

ТЕМА 5. Еволюція методів управління якістю агропродовольчої продукції та тотальний менеджмент якості

Еволюція інтеграції компанії. Горизонтальна і вертикальна інтеграції завдяки успішним нововведенням тотального менеджменту якості (Total Quality Management, TQM). Еволюція відхилень – від слабких місць (недоліків) – до слушної нагоди. Майбутні відповідності.

ТЕМА 6. Інструменти управління якістю агропродовольчої продукції та процес розгортання функції якості QFD.

Сертифікація систем якості підприємства. Діаграма спорідненості; діаграма зв'язків; деревовидна діаграма; матриця пріоритетів; матрична діаграма; стрілкова діаграма; діаграма планування процесу. Структурування функції якості (Quality Function Deployment – QFD). Корпоративна місія, що визначається ясністю її стратегії. Конкурентні переваги. Визначення цінкових та нецінкових чинників. Культура та компетентність управління.

ТЕМА 7. Світовий досвід управління якістю агропродовольчої продукції. Послідовність розвитку методів і підходів до управління якістю агропродовольчої продукції в світі.

Концепція ефективного управління (Good Governance). Головні принципи міжнародного публічного управління. “Хартія громадян” (Великобританія, Індія), “Хартія державних службовців” (Італія), “Хартія клієнтів” (Бельгія). Запровадження стандартів публічних послуг із системою показників та інструментарієм вимірювання ступеня реалізації встановленого стандарту в Європі..

ТЕМА 8. Витрати на якість агропродовольчої продукції та їх класифікація. Аудит якості та премії якості. Концепція TQM – як ефективний спосіб управління бізнесом.

Складові елементів витрат на якість: витрати на попереджувальні заходи (аудит системи якості; програма поліпшення якості; контрольне і вимірювальне устаткування; навчання питань якості, тощо); витрати на контроль (перевірки і випробування матеріалів, що поставляються; матеріали для тестування і перевірок; контроль процесу; прийом продукції замовником; перевірка сировини і запасних частин; аудит продукту, тощо); внутрішні витрати на дефект (відходи, переробка та ремонт, аналіз витрат; взаємні поступки; зниження сорту; відходи і переробки, що виникли з вини постачальників, тощо), зовнішні витрати на дефект (продукція не прийнята споживачем, гарантійні зобов'язання, відзив і модернізація продукції, скарги; неминучі витрати, тощо). Взаємозв'язок між витратами на якість і досягнутим рівнем якості.

ТЕМА 9. Екологізація агропродовольчого виробництва та якість продукції

Проблеми ефективного використання природно-ресурсного потенціалу АПК. Екологічні аспекти регулювання якості агропродовольчої продукції. Управління безпечністю харчової продукції та сільськогосподарської сировини. Управління якістю навколишнього середовища.

Політика курсу – жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу.

Система оцінювання – оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

для заліку – модуль 1 – 50 % семестрової оцінки; модуль 2 – 50% семестрової оцінки;

для іспиту – модуль 1 – 30 % семестрової оцінки; модуль 2 – 30% семестрової оцінки;

іспит – 40% семестрової оцінки.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL.: <http://www.nbuiv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленка. URL.: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Бібліотека ХНТУСГ ім. П. Василенка. URL.: <http://library.khntusg.com.ua/>
4. Електронна бібліотека. URL.: <http://lib.meta.ua/>
5. Офіційний сайт Міністерства сільського господарства США <https://www.fas.usda.gov>
6. Офіційний сайт Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН <http://www.fao.org>
7. Офіційний сайт Світового банку <https://worldbank.org>
8. Офіційний сайт Світової організації торгівлі www.wto.org
9. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку www.oecd.org
10. Офіційний сайт Державної служби статистики України www.ukrstat.gov.ua
11. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України www.me.gov.ua
12. Офіційний веб-портал Верховної Ради України <http://portal.rada.gov.ua/>
13. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. URL.: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
14. Офіційний агропортал Пропозиція <http://www.propozitsiya.com/>
15. Офіційний сайт Української аграрної конфедерації <http://agroconf.org/>
16. Enabling the business of agriculture <http://www.worldbank.org>